

VALTUUSTON TYÖJÄRJESTYS

Hyväksytty Hankasalmen kunnanvaltuustossa 17.6.1996

VALTUUSTON TYÖJÄRJESTYS

Hyväksytty Kvalt. 17.6.1996

Voimaantulo 23.7.1996

1. luku

Yleiset määräykset

1 §

Valtuuston toiminnan järjestelyt

Valtuuston toimikauden ensimmäisen kokouksen kutsuu koolle kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kokoukseen avaa iältään vanhin läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa puhetta, kunnes valtuuston puheenjohtaja ja kaksi (2) varapuheenjohtajaa on valittu. Valtuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien toimikausi on kaksi (2) vuotta, ellei valtuusto toisin päättä.

Valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä koskevien asioiden valmistelua johtaa valtuuston puheenjohtaja, jollei valtuusto toisin päättä.

Valtuuston kokousten pöytäkirjanpitäjänä toimii ja sen muistakin sihteerintehtävistä huolehtii hallintojohtaja tai hänen sijaisensa tai muu valtuuston määräämä viranhaltija.

Perustelut: Valtuuston toimikauden ensimmäisen kokouksen menettelytavoista säädetään myös Kuntal 54 §:n 3 momentissa. Säännös on johdonmukaisuuden vuoksi toistettu työjärjestyksen 1 §:n 1 momentissa.

Kuntal 12 §:n mukaan valtuuston varapuheenjohtajien määrästä päättää valtuusto. Varapuheenjohtajan määrästä voidaan ottaa määräys työjärjestykseen (vaihtoehto 1) tai määrästä voidaan päättää ennen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien vaalia (vaihtoehto 2). Myös puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien toimikausi on valtuuston harkinnassa.

12 §. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat Valtuusto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja tarpeellisen määrän varapuheenjohtajia toimikaudekseen, jollei valtuusto ole päättänyt lyhyemmästä toimikaudesta. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat valitaan samassa vaalitoimituksessa.

54.3 § Valtuuston kutsuu koolle puheenjohtaja. Kokoukseen valtuuston ensimmäiseen kokoukseen antaa kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kokouksen avaa iältään vanhin

läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa pu-
hetta, kunnes valtuuston puheenjohtaja ja
varapuheenjohtajat on valittu. Kutsussa on
ilmoitettava käsiteltävät asiat.

2 §

Valtuustoryhmän muodostaminen

Valtuutetut voivat valtuustotyöskentelyä varten
muodostaa valtuustoryhmiä.

Valtuustoryhmän muodostamisesta, nimestä ja puheen-
johtajasta on annettava valtuustolle kirjallinen
ilmoitus, joka on kaikkien ryhmään liittyvien val-
tuutettujen allekirjoitettava. Ilmoitus jätetään
valtuuston puheenjohtajalle.

Valtuustoryhmänä pidetään myös yhtä valtuutettua,
jos hän on tehnyt 2 momentissa tarkoitetun ilmoi-
tuksen.

3 §

Valtuustoryhmään liittyminen sekä siitä eroaminen tai erottaminen

Liittymisestä valtuustoryhmään ja siitä eroamisesta
valtuutetun on ilmoitettava kirjallisesti valtuus-
tolle. Liittymisilmoitukseen on liitettävä asian-
omaisen ryhmän kirjallinen hyväksyminen.

Jos valtuutettu on erotettu valtuustoryhmästä, val-
tuustoryhmän on ilmoitettava tästä kirjallisesti
valtuustolle.

4 §

Istumajärjestys

Valtuutetut istuvat kokouksessa valtuustoryhmittäin
puheenjohtajan hyväksymän istumajärjestyksen mukai-
sesti.

Perustelut: Malliin on otettu melko tarka-
määräykset valtuustoryhmän muodostamises-
tä, siihen liittymisestä sekä siitä eroa-
misesta tai erottamisesta. Määräykset ovat
tarpeen mm. ryhmäpuheenvuorojen antamista
sekä käytännön kokousjärjestelyjä, esim.
ryhmäkokoustilojen järjestämistä varten.

Oikeuskäytännössä valtuustoryhmiä ei ole katsottu
kunnan toimielimiksi.

2. luku

Valtuutetun aloiteoikeus

5 §

Valtuutettujen aloitteet

Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jäl-
keen on valtuustoryhmällä ja valtuutetulla oikeus

tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevista asioista. Aloite annetaan puheenjohtajalle.

Aloitetta ei oteta heti käsiteltäväksi, vaan se lähetetään kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi erikseen päättää, että aloitteesta käydään lähetekeskustelu siitä, miten asia on valmisteltava.

Kunnanhallituksen on vuosittain helmikuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo valtuutettujen tekemistä ja kunnanhallitukselle lähetettyistä aloitteista, joita valtuusto ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.

Perustelut: Valtuutettu saa kunnallishallinnossa asian vireille tekemällä siitä aloitteen. Kuntalaissa ei säädetä valtuutetun eikä muunkaan luottamushenkilön aloiteoikeudesta. Asia on jätetty valtuuston työjärjestyksen ja muiden johtosääntöjen varaan. Laissa kuitenkin edellytetään, että aloitteen käsittelystä otetaan tarpeelliset määräykset valtuuston työjärjestykseen.

2 momentissa määrätään aloitteen käsittelystä. Aloitteen tarkoittamaa asiaa ei oteta käsiteltäväksi siinä kokouksessa, jossa se on tehty, jollei valtuusto Kuntal 55.2 §:n nojalla yksimielisesti asian kiireellisyyden vuoksi toisin päättä. Aloite lähetetään kunnanhallituksen valmisteltavaksi minkä jälkeen asia voi tulla uudelleen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuusto voi määräyksen mukaan käydä aloitteesta ennen asian varsinaista valmistelua lähetekeskustelun, jossa annetaan ohjeita asian jatkovalmisteluun.

3 momentissa määrätään valtuustoaloitteiden seurannasta. Valtuustolla on esitettävänä vuosittain luettelo aloitteista, joita ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitelty. Työjärjestykseen on myös otettu määräys, jonka mukaan valtuusto voi luetteloa käsitellessään todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.

6 §

Kunnanhallitukselle osoitettu kysymys

Vähintään neljäsosa valtuutetuista voi tehdä kunnanhallitukselle osoitetun kirjallisen kysymyksen-

kunnan toimintaa ja hallintoa koskevasta asiasta.

Kunnanhallituksen on vastattava kysymykseen viimeistään siinä valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään kahden (2) kuukauden kuluttua kysymyksen tekemisestä.

Jos kysymystä käsiteltäessä tehdään ehdotus tilapäisen valtiokunnan asettamisesta tutkimaan kysymyksessä tarkoitettua asiaa, valtuuston on päätettävä tästä. Muuta päätöstä ei kysymyksen johdosta saa tehdä.

7 § Kyselytunti

Valtuutetulla on oikeus esittää kunnanhallitukselle kyselytunnilla vastattavaksi lyhyitä enintään kolme (3) minuutin pituisia, kulloinkin yhteen asiaan kohdistuvia kysymyksiä kunnan hallinnon ja talouden hoitoa koskevista asioista.

Kyselytunti järjestetään ennen valtuuston kokousta, jollei valtuusto toisin päättä.

Kysymys on kirjallisena toimitettava kunnanvirastoon viimeistään kaksikymmentä (20) päivää ennen valtuuston kokousta. Myöhemmin toimitetut kysymykset sekä kysymykset, joihin ei kyselytunnilla ehditä vastata, siirtyvät seuraavaan kyselytuntiin. Kysymykset otetaan vastattaviksi niiden saapumisjärjestyksessä. Puheenjohtajalla on kuitenkin oikeus määrätä tasapuolisuutta noudattaen muukin vastaamisjärjestys.

Saatuaan kunnanhallitukselta vastauksen kysymyksen esittäjällä on oikeus tehdä kaksi asiaan liittyvää lyhyttä lisäkysymystä. Kysymysten johdosta ei käydä keskustelua.

Puheenjohtajana kyselytunnilla toimii valtuuston puheenjohtaja. Kyselytunti on julkinen.

Perustelut: Valtuustojen työjärjestyksiin on yleisesti sisältynyt määräyksiä kunnanhallituksen vastattavaksi osoitettavista kysymyksistä, jotka koskevat kunnan toimintaa ja hallintoa. Usein tällaista kysymystä on kutsuttu välikysymykseksi. Kysymyksen johdosta voidaan päättää tilapäisen valiokunnan asettamisesta tutkimaan siinä tarkoitettua asiaa, mutta muuta päätöstä ei kysymyksen johdosta saa tehdä. Työjärjestysmalliin on otettu myös valtuuston kokouksen yhteydessä järjestettävää kyselytuntia koskevat määräykset.

3. luku Valtuuston kokoukset

8 § Kokouskutsu

✓ Kutsu valtuuston kokoukseen on vähintään neljä (4) päivää ennen kokousta lähetettävä erikseen kullekin valtuutetulle sekä niille, joilla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto julkisten kuulutusten ilmoitustaululla. Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävä asiat.

Perustelut: Kuntal 54 §:ssä säädetään valtuuston kokoontumisesta ja myös kokouskutsusta. Lain 54 §:n 4 momentin mukaan kokouskutsu on lähetettävä vähintään neljä päivää ennen kokousta ja samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto julkisten kuulutusten ilmoitustaululla tai muulla kunnan päättämällä tavalla. Työjärjestysmääräyksessä lähdetään siitä, että virallinen lain vaatima ilmoitus julkaistaan kunnan ilmoitustaululla. Työjärjestyksessä lain mukaista neljän päivän määräaikaa voidaan pidentää.

Valtuuston kokouksesta voidaan ilmoittaa myös muulla valtuuston päättämällä tavalla, yleensä niissä tiedotusvälineissä, joissa valtuusto on päättänyt kokouksistaan ilmoittaa. Tästä kokouksesta tiedottamisesta määrätään 10 §:ssä. Työjärjestyksen määräykset on laadittu niin, että kokouksesta tiedottamisella ei ole vaikutusta valtuuston koolle kutsumisen laillisuuteen. Jos kokous on kutsuttu koolle 8 §:n mukaisesti, se on kutsuttu koolle laillisesti.

Kokouskutsun yhteydessä on valtuutetuille ja muille läsnäoloon oikeutetuille lähetettävä esityslista, joka sisältää käsiteltävistä asioista ja päätösehdotukset. Eriytyisestä syystä voidaan esityslistan lähettämistä poiketa (ks. myös asian pöydälle panemisesta 18 §:n 2 momentti).

Pykälän 2 momentin mukaan valtuusto voi myös päättää, kuinka monelle varavaltuutetulle esityslista toimitetaan ilman, että varsinainen valtuutettu on ilmoittanut esteestään.

Kaksikielisiä kuntia varten pykälässä on määräys esityslistan laatimisesta sekä suomeksi että ruotsiksi.

54 §. Valtuuston kokoontuminen
Valtuusto kokoontuu päättämääränsä aikoina ja myös silloin, kun valtuuston puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi.

Valtuusto on kutsuttava koolle myös kunnanhallituksen tai vähintään neljännen valtuutetusta sitä pyytäessä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Tällainen asia on valmisteltava kiireellisesti.

Valtuuston kutsuu koolle puheenjohtaja. Kokouskutsun valtuuston ensimmäiseen kokoukseen antaa kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kokouksen avaa iältään vanhin läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa puhetta, kunnes valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat on valittu. Kutsussa on ilmoitettava käsiteltävät asiat.

Kokouskutsu on lähetettävä vähintään neljä (4) päivää ennen kokousta. Samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto siten kuin 64 §:ssä säädetään.

55 §. Valtuustossa käsiteltävät asiat
Valtuusto voi käsitellä asian, joka on mainittu kokouskutsussa ja joka on valmisteltu 54 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Jos asia on kiireellinen, valtuusto voi päättää ottaa asian käsiteltäväkseen vaikka sitä ei ole mainittu kokouskutsussa. Jos asiaa ei ole valmisteltu, päätös asian ottamisesta käsiteltäväksi on tehtävä yksimielisesti.

64 §. Kunnan ilmoitukset
Kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne julkisten kuulutusten ilmoitustaululla sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla.

9 § Esityslista

Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset valtuuston päätöksiksi, on lähetettävä kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä.

Esityslista toimitetaan myös kunkin valtuustoryhmän 1. ja 2. varavaltuutetulle.

53 §. Valtuustoasioiden valmistelu
Kunnanhallituksen on valmisteltava valtuustossa käsiteltävät asiat lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä taikka jot-

ka 71 §:ssä tarkoitettu tarkastuslautakunta on valmistellut.

55 §. Valtuustossa käsiteltävät asiat Valtuusto voi käsitellä asian, joka on mainittu kokouskutsussa ja joka on valmisteltu 53 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Jos asia on kiireellinen, valtuusto voi päättää ottaa asian käsiteltäväkseen vaikka sitä ei ole mainittu kokouskutsussa. Jos asiaa ei ole valmisteltu, päätös asian ottamisesta käsiteltäväksi on tehtävä yksimielisesti.

10 §

Kokouksesta tiedottaminen

Valtuuston kokouksen ajasta ja paikasta tiedotetaan ennen kokousta niissä tiedotusvälineissä, joissa valtuusto on päättänyt kokouksistaan ilmoittaa.

Perustelut: Ks. 8 §:n perustelut.

11 §

Varavaltuutetun kutsuminen

Valtuutetun, joka on estynyt hoitamasta valtuutetun tointaan tai joka on esteellinen käsittelemään jotakin asiaa, on viipymättä ilmoitettava asiasta valtuuston puheenjohtajalle. Puheenjohtajalle tehtävä ilmoitus voidaan jättää myös valtuuston sihteerille.

Saatuaan valtuutetulta tai muuten luotettavasti tiedon esteestä tai esteellisyydestä puheenjohtajan on kutsuttava valtuutetun sijaan kuntalain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu varavaltuutettu.

Puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava valtuutetun ja muun läsnäoloon oikeutetun henkilön esteellisyys valtuuston ratkaistavaksi.

Perustelut: Kuntal 15 §:n mukaan valtuuston työjärjestykseen on otettava määräykset varavaltuutetun kutsumismenettelystä, kun varsinainen valtuutettu on estynyt tai esteellinen. 1976 kunnallislain 46 §:ssä säädettiin valtuuston varajäsenen kutsumisesta. Valtuustossa varajäsenet eli varavaltuutetut eivät ole henkilökohtaisia kuten muissa toimielimissä, vaan varavaltuutettujen järjestys määräytyy jo kunnallisvaaleissa. Varavaltuutettujen kutsumisen on oikeuskäytännön vakiintuneen kannan mukaan tapahduttava vaaleissa määräytymisessä järjestyksessä.

Työjärjestyksen määräys on laadittu pit-

kälsi vanhan kunnallislain säännöksen mukaisesti. Lähtökohtana on, että estynyt tai esteellinen valtuutettu itse viipymättä ilmoittaa asiasta valtuuston puheenjohtajalle. Ilmoitus voidaan tehdä myös valtuuston sihteerille eli käytännössä kunnan- tai kaupunginvirastoon. Kuitenkin myös muuten luotettavasti saatu tieto esteestä tai esteellisyydestä johtaa siihen, että puheenjohtajan on kutsuttava valtuutetun sijaan Kuntal 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu varavaltuutettu.

Kuntalain 52 §:n 4 momentin mukaan esteellisen henkilön on ilmoitettava itse esteellisyydestään. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa on yleensä parempi pidäytyä asian käsittelystä. Jos esteellisyydestä kuitenkin joudutaan päättämään kokouksessa, esteellisyydestä päättää määräyksen mukaan valtuusto. Henkilön, jonka esteellisyys päätetään, ei ole syytä olla käsittelemässä omaa esteellisyyttään.

11.1 §. Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen kunnallisvaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

12 §

Kunnanhallituksen edustus valtuuston kokouksessa

Kunnanhallituksen puheenjohtajan ja kunnanjohtajan on oltava läsnä valtuuston kokouksessa. Heidän poissaolonsa ei estä asioiden käsittelyä.

Kunnanhallituksen jäsenillä on läsnäolo-oikeus.

Edellä mainitulla henkilöllä on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen, jollei hän ole samalla valtuutettu.

Perustelut: Määräys vastaa 1976 KunL:n 48 §:n sääntelyä.

13 §

Kokouksen johtaminen ja tilapäinen puheenjohtaja

Puheenjohtajan tehtävänä on johtaa asioiden käsittelyä sekä pitää huolta järjestyksestä valtuuston kokouksessa. Puheenjohtaja saa varoituksen annettuun määrään määrätä poistettavaksi henkilön, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos syntyy epäjärjestys, pu-

heenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Puheenjohtaja voi tarvittaessa valtuuston suostuksella luovuttaa puheenjohtajan kokouksessa varapuheenjohtajalle ja osallistua sinä aikana kokoukseen jäsenenä.

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtajat ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokoukselle tilapäinen puheenjohtaja.

Perustelut: Kokouksen johtamista ja tilapäistä puheenjohtajaa koskevat määräykset vastaavat 1976 kunnallislain 49 ja 25 a §:n 2 momentin säännöksiä.

14 § Nimenhuuto

Läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut todetaan nimenhuudolla, joka toimitetaan aakkosjärjestyksessä.

Nimenhuudon jälkeen puheenjohtaja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut sekä onko valtuusto laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

58.1 §. Päätösvaltaisuus
Valtuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmannelta valtuutetuista on läsnä.

15 § Läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut

Läsnä oleviksi katsotaan valtuutetut ja varavaltuutetut, jotka ovat saapuneet kokoukseen eivätkä ole ilmoittaneet siitä poistuvansa tai joita muuten ei ole todettu poissa oleviksi.

Puheenjohtaja voi toimittaa kokouksen kestäessä tai kokoustaunon päätyttyä uuden nimenhuudon, jos se läsnä olevien toteamiseksi on tarpeen.

16 § Asioiden käsittelyjärjestys

Asiat esitellään valtuustolle esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei valtuusto toisin päättä.

Käsittelyn pohjana (pohjaehdotuksena) on kunnanhallituksen ehdotus taikka, milloin tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta on valmistellut asian, niiden ehdotus.

Jos kunnanhallitus, tarkastuslautakunta tai tila-

päinen valiokunta on muuttanut esityslistalla olevaa ehdotustaan ennen kuin valtuusto on tehnyt päätöksen asiasta, pohjaehdotus on muutettu ehdotus. Jos ehdotus on peruutettu, asia on poistettava esityslistalta.

Perustelut: Pykälässä määrätään siitä, mikä ehdotus on valtuustossa käsittelyn pohjana eli ns. pohjaehdotuksena. Yleensä pohjaehdotuksena on kunnanhallituksen ehdotus. Kunnanhallituksen on KuntaL 53 §:n mukaisesti valmistettava valtuustossa käsiteltävät asiat lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä taikka jotka 71 §:ssä tarkoitettu tarkastuslautakunta on valmistellut.

KuntaL 22 §:n mukaan valtuuston on asetettava keskuudestaan tilapäinen valiokunta valmistelemaan 21 §:ssä tarkoitettua luottamushenkilön erottamista koskevaa sekä 20 §:ssä tarkoitettua kunnanjohtajan irtisanomista tai muihin tehtäviin siirtämistä koskevaa asiaa. Valiokunta voidaan asettaa myös lausunnon antamista ja hallinnon tarkastamista varten.

Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanhallituksen sijasta tilintarkastusta koskevat asiat valtuustolle. Sen sijaan tilapäisen valiokunnan valmistelu on rinnakkaista kunnanhallituksen valmistelun kanssa. Jos tilapäinen valiokunta on valmistellut asiaa, työjärjestysmääräyksen mukaan pohjaehdotuksena on sen ehdotus.

17 § Puheenvuorot

Kun asia on esitelty, siitä on varattava tilaisuus keskustella.

Puheenvuoro on pyydettävä selvästi havaittavalla tavalla tai toimittamalla puheenjohtajalle kirjallinen puheenvuoropyyntö.

Puheenvuorot annetaan pyydetyssä järjestyksessä. Tästä järjestyksestä poiketen puheenjohtaja voi antaa:

- 1) asian käsittelyn alussa ryhmäpuheenvuoron kunkin valtuustoryhmän edustajalle ryhmien suuruuden mukaisessa järjestyksessä;
- 2) puheenvuoron kunnanhallituksen puheenjohtajalle, kunnanjohtajalle sekä tarkastuslautakunnan ja tilapäisen valiokunnan puheenjohtajalle, jos käsitellään asianomaisten toimielinten valmistelemissä asioita;
- 3) puheenvuoron asian käsittelyä varten kutsutulle

asiantuntijalle; sekä
4) repliikkipuheenvuoron

Asian käsittelyjärjestystä koskeva työjärjestyspuheenvuoro on annettava ennen muita.

Perustelut: Asian esittelyn jälkeen siitä on aina varattava tilaisuus keskustella. Yleensä puheenvuorot on annettava pyydettyssä järjestyksessä. Pykälän 3 momentissa määrätään, milloin pyydetystä järjestyksestä voidaan poiketa. Poikkeukset koskevat ryhmäpuheenvuoroja, puheenvuoroja kunnanhallituksen puheenjohtajalle, kunnanjohtajalle sekä tarkastuslautakunnan ja tilapäisen valiokunnan puheenjohtajalle, jos käsitellään asianomaisten toimielinten valmistelemissä asioita, repliikkipuheenvuoroja eli lyhyttä edelliseen puheenvuoroon liittyvää huomautusta sekä kannatuspuheenvuoroa. Edellä mainitut poikkeukset ovat puheenjohtajan harkinnassa. Sen sijaan asian käsittelyjärjestystä koskeva työjärjestyspuheenvuoro puheenjohtajan on annettava ennen muita puheenvuoroja. Tarpeen mukaan 2 kohdassa voidaan mainita muitakin henkilöitä, esim. apulaiskunnanjohtaja.

Keskustelu-oikeus on siinä mielessä rajoittamaton, ettei pyydettyjä puheenvuoroja voida evätä. Sen sijaan työjärjestysmallissa esitetään harkittavaksi puheenvuoron pituuden rajoittamista.

18 § Puheenvuorojen käyttäminen

1) Puheenvuoron saaneen on puhuttava paikaltaan tai puhujakorokkeelta.

Puhujan on pysyttävä käsiteltävänä olevassa asiassa. Jos hän siitä poikkeaa, puheenjohtajan on kehoitettava häntä palaamaan asiaan. Jos puhuja ei noudata huomautusta, puheenjohtajan on kiellettävä häntä jatkamasta puhettaan.

32.2 §. Kunnan luottamushenkilöt
Luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla. Luottamushenkilön tai henkilön, joka on ehdolla muuhun luottamustoimeen kuin valtuutetuksi, on valtuuston tai asianomaisen toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen vaalikelpoisuutensa tai esteellisyytensä arvioinnissa.

19 §

Pöydällepanoehdotus

Jos keskustelun kuluessa tehdään kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta tai jokin muu ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, seuraavien puhujien on puheenjohtajan kehotuksesta rajoitettava puheenvuoronsa koskemaan vain tätä ehdotusta ja siitä on tehtävä päätös ennen kuin keskustelua itse asiasta jatketaan. Jos ehdotus hyväksytään, puheenjohtaja keskeyttää asian käsittelyn; jos se hylätään, jatkuu käsittely.

Asia, joka esitetään ensimmäisen kerran valtuustolle eikä esityslistaa ole toimitettu kokouskutsun yhteydessä, pannaan pöydälle seuraavaan kokoukseen, jos vähintään neljäsosa läsnä olevista valtuutetuista sitä pyytää. Muussa tapauksessa asian pöydällepanosta päätetään äänten enemmistöllä.

20 §

Ehdotukset

Keskustelun kuluessa tehty ehdotus on annettava kirjallisena, jos puheenjohtaja niin vaatii.

Kun kaikki puheenvuorot on käytetty, puheenjohtaja julistaa keskustelun päättyneeksi. Tämän jälkeen hänen on esitettävä valtuuston hyväksyttäväksi se lostus keskustelun kuluessa tehdyistä ehdotuksista.

Ehdotusta, jota ei ole kannatettu tai joka tehty vaihtoehtoisena taikka ehdotusta, joka menee käsiteltävän asian ulkopuolelle, ei oteta äänestettäväksi. Pohjaehdotus ja ryhmäpuheenvuorossa tehty ehdotus otetaan kuitenkin äänestettäväksi, vaikka niitä ei olisi kannatettu.

Jollei ole muita äänestykseen otettavia ehdotuksia kuin pohjaehdotus, puheenjohtajan on julistettava se valtuuston päätökseksi.

21 §

Äänestystapa

Äänestys on toimitettava avoimesti. Jos äänestys on toimitettu muulla tavalla kuin nimenhuudolla tai äänestyskoneella, äänestys on vaadittaessa tai puheenjohtajan katsoessa sen selvyuden vuoksi tarpeelliseksi toimitettava uudelleen nimenhuudolla tai äänestyskoneella.

22 §

Äänestysjärjestys

Jos ehdotuksista on äänestettävä, puheenjohtaja esittää valtuuston hyväksyttäväksi äänestysjärjestyksen, jota laadittaessa on otettava huomioon, että:

- 1) ensiksi asetetaan äänestettäväksi pohjaehdotuksesta kaksi eniten poikkeavaa ehdotusta. Niistä voittanut asetetaan jäljellä olevista ehdotuksista eniten pohjaehdotuksesta poikkeavaa ehdotusta vastaan ja näin jatketaan, kunnes saadaan lopullinen vastaehdotus pohjaehdotukselle. Kuitenkin jos äänestykseen on otettava pohjaehdotuksen kokonaan hylkäämistä tarkoittava ehdotus, se on asetettava viimeisenä äänestettäväksi muista ehdotuksista voittanutta vastaan;
- 2) jos asia koskee määrärahan myöntämistä, asetetaan ensin äänestettäväksi määrältään suurimman ehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen ja näin jatketaan ehdotusten suuruuden mukaisessa järjestyksessä, kunnes jokin ehdotus hyväksytään, minkä jälkeen pienemmistä ehdotuksista ei enää äänestetä; sekä
- 3) jos ehdotus on sellainen, että sen hyväksyminen tai hylkääminen on riippumaton muista ehdotuksista, sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä on äänestettävä erikseen.

Jos päätöksen tekemiseen vaaditaan lain mukaan määränemmistön kannatus, puheenjohtajan on ilmoitettava siitä ennen äänestyksen toimittamista ja otettava se huomioon äänestyksen tuloksen todetessaan.

Perustelut: Äänestysjärjestystä koskeva määräys on laadittu aiempien periaatteiden mukaisesti. Määräyksen sisältöä on kuitenkin voitu yksinkertaistaa sen vuoksi, ettei taloutta koskevia päätöksiä enää tehdä määränemmistöllä.

59 §. Äänestys

Jos toimitielin on asiasta yksimielinen tai vastaehdotusta ei ole kannatettu, puheenjohtaja toteaa päätöksen. Muussa tapauksessa puheenjohtaja toteaa ehdotukset, joita ei kannatuksen puuttuessa oteta äänestettäväksi ja ehdotukset, joista äänestetään. Puheenjohtaja saattaa toimitielimen hyväksyttäväksi äänestystavan ja jos äänestyksiä on toimitettava useampia, äänestysjärjestyksen sekä tekee äänestysesityksen siten, että vastaus "jaa" tai "ei" ilmaisee kannanoton ehdotukseen.

Äänestys toimitetaan avoimesti. Päätökseksi tulee ehdotus, joka on saanut eniten ääniä, tai äänten mennessä tasan ehdotus, jota puheenjohtaja on äänestänyt.

25.3 §. Kunnanjohtajan irtisanominen tai siirtäminen muihin tehtäviin
Edellä 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tekemiseen vaaditaan, että sitä kannattaa kaksi kolmasosaa kaikista valtuutetuista. Päätös voidaan panna heti täytäntöön. Sa-

malla kunnanjohtaja voidaan vapauttaa tehtäviensä hoidosta.

23 §

Toivomusponsi

Tehtyään käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksen valtuusto voi hyväksyä kunnanhallitukselle osoitettavan toivomusponnen, jonka tulee liittyä käsiteltävänä olevaan asiaan ja joka ei saa olla ristiriidassa valtuuston päätöksen kanssa eikä muuttaa tai laajentaa sitä.

Perustelut: Valtuusto voi päätöksen tehtyä hyväksyä kunnanhallitukselle osoitettavan toivomusponnen, jolla ohjataan valtuuston tekemien päätösten täytäntöönpanoa tai esitetään kunnanhallitukselle pyyntö selvittää ja ehkä valmistella ponnassa tarkoitettu asia valtuuston päätettäväksi. Periaatteessa hyväksytyt ponnet sitovat kunnanhallitusta samalla tavoin kuin muutkin valtuuston päätökset, mutta käytännössä niiden sitovuus ja velvoittavuus kuitenkin mielletään usein toivomukseksi, minkä vuoksi pontta kutsutaan yleisesti toivomusponneksi. Ponsi ei saa olla ristiriidassa valtuuston päätöksen kanssa eikä muuttaa tai laajentaa sitä.

4. luku

Vaalit

24 §

Yleiset määräykset

Milloin vaali toimitetaan suljetuin lipuin, äänestyslipun on oltava kokoontaitettu niin, ettei sen sisältö ole näkyvässä. Äänestyslipussa ei saa olla asiattomia merkintöjä.

Äänestysliput annetaan valtuuston puheenjohtajalle nimenhuudon määräämässä järjestyksessä.

Ääniä voidaan antaa jokaiselle vaalissa kysymykseen tulevalle ehdokkaalle, vaikkei häntä olisi keskustelussa ehdotettu tai kannatettu.

Perustelut: Vaaleja koskevat määräykset vastaavat aiempien työjärjestysmallien määräyksiä. Määräykset koskevat lähinnä suhteellisen vaalin toimittamista valtuustossa.

60 §. Vaali

Vaalissa tulevat valituiksi se tai ne, jotka ovat saaneet eniten ääniä.

Luottamushenkilöiden vaali toimitetaan

suhteellisena, jos sitä vaatii läsnä olevista toimielimen jäsenistä vähintään määrä, joka saadaan jakamalla läsnä olevien lukumäärä valittavien lukumäärällä lisätynä yhdellä. Jos osamääräksi tulee murto-luku, se korotetaan lähinnä ylempään kokonaislukuun.

Varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet. Jos varajäsenet ovat henkilökohtaisia, ehdokkaat on hyväksyttävä ennen vaalia ja ehdokkaana tulee olla sekä varsinainen jäsen että tämän varajäsen. Jos varajäsenet eivät ole henkilökohtaisia, valituksi tulevat varsinaisiksi jäseniksi valittujen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä tai korkeimmat vertausluvut saaneet ehdokkaat.

Suhteellista vaalia toimitettaessa on noudatettava soveltuvin osin, mitä kunnallisvaaleista säädetään. Lisäksi valtuusto voi antaa määräyksiä vaalin toimittamisesta. Suhteellinen vaali ja vaadittaessa myös enemmistövaali on toimitettava suljetuin lipuin. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

25 § Vaalitoimituksen avustajat

Toimitettaessa enemmistövaali suljetuin lipuin, kokouksen pöytäkirjantarkastajat toimivat samalla ääntenlaskijoina ja avustavat muutenkin vaalitoimituksessa, jollei valtuusto toisin päättä.

Suhteellinen vaali

26 § Valtuuston vaalilautakunta

Valtuusto valitsee toimikaudekseen suhteellisten vaalien toimittamista varten vaalilautakunnan. Lautakunnassa on viisi (5) jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Valtuusto valitsee jäseniksi valituista lautakunnan puheenjohtajan ja yhden varapuheenjohtajan.

Lautakunnan sihteerinä toimii valtuuston pöytäkirjanpitäjä, jollei valtuusto toisin päättä.

27 § Ehdokaslistojen jättäminen ja vaalitoimituksen nimenhuuto

Valtuusto määrää ajankohdan, milloin ehdokaslistat on viimeistään annettava valtuuston puheenjohtajalle sekä milloin vaalitoimituksen nimenhuuto aloitetaan.

28 §

Ehdokaslistojen laatiminen

Ehdokaslistassa saa olla enintään niin monen ehdokkaan nimi kuin vaalissa on valittavia jäseniä ja varajäseniä.

Ehdokaslistan otsikossa on mainittava, missä vaalissa sitä käytetään. Ehdokaslista on vähintään kahden valtuutetun allekirjoitettava. Ensimmäinen allekirjoittaja toimii listan asiamiehenä, antaa sen valtuuston puheenjohtajalle ja on oikeutettu tekemään siihen 29 §:ssä tarkoitettut oikaisut.

29 §

Ehdokaslistojen tarkastus ja oikaiseminen

V
Kun ehdokaslistojen antamisen määräaika on päättynyt, valtuuston puheenjohtaja antaa ehdokaslistat vaalilautakunnalle, joka tarkastaa, ovatko ne asianmukaisesti laaditut. Jos listalla on virheellisyys, annetaan asiamiehelle tilaisuus sen korjaamiseen vaalilautakunnan asettamassa määräajassa.

Jos sama henkilö on asiamiehen toimittaman ehdokaslistan korjaamisen jälkeenkin ehdokkaana kahdella tai useammalla listalla, vaalilautakunnan on, mikäli mahdollista, tiedusteltava ehdokkaalta, mille listalle hänen nimensä jätetään.

30 §

Ehdokaslistojen yhdistelmä

Sitten kun edellä 29 §:ssä mainittuja oikaisuja varten varattu määräaika on päättynyt, vaalilautakunta laatii hyväksytyistä ehdokaslistoista yhdistelmän, johon jokaiselle ehdokaslistalle merkitään järjestysnumero.

Ehdokaslistojen yhdistelmä on pantava ennen vaalitoimituksen nimenhuudon alkamista valtuuston istuntohuoneeseen nähtäväksi ja valtuustolle julkiluettava.

31 §

Vaalitoimitus

Kunkin valtuutetun on nimenhuudon määräämässä järjestyksessä annettava valtuuston puheenjohtajalle äänestyslippu, johon hän on merkinnyt äänestämänsä ehdokaslistan numeron.

32 §

Vaalin tuloksen toteaminen ja äänestyslippujen säilyttäminen

Nimenhuudon päätyttyä valtuuston puheenjohtaja antaa äänestysliput vaalilautakunnalle, joka tutkii niiden pätevyyden sekä laskee ja toteaa vaalin tuloksen noudattaen soveltuvin osin, mitä kunnallis-

vaaleista säädetään.

Vaalilautakunta antaa vaalin tuloksesta kirjallisen ilmoituksen valtuuston puheenjohtajalle, joka ilmoittaa vaalin tuloksen valtuustolle.

Vaalissa annetut äänestysliput on säilytettävä, kunnes päätös vaalissa, jossa niitä on käytetty, on saanut lainvoiman. Sama koskee arvonnassa käytettyjä lippuja. Jos vaali on toimitettu suljetuin lipuin, ne on säilytettävä suljetussa päällyksessä.

5. luku Pöytäkirja

33 §

Pöytäkirjan laatiminen, tarkastaminen ja nähtävänä pitäminen

Valtuuston pöytäkirjasta noudatetaan soveltuvin osin, mitä pöytäkirjasta hallintosäännössä määrätään.

Pöytäkirjan kirjoittaa puheenjohtajan johdolla pöytäkirjanpitäjä. Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä. Pöytäkirjan tarkastaa kaksi kullakin kerralla tähän tehtävään valittua valtuutettua, jollei valtuusto jonkin asian kohdalla toisin päättä.

Pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävänä valtuuston päättämänä aikana ja paikassa siten kuin siitä valtuuston kokouskutsussa aiemmin on ilmoitettu.

Valtuuston pöytäkirjaan merkitään:

1) järjestäytymistietoina:

toimielimen nimi;

kokouksen alkamis- ja päättymisaika sekä kokouspaikka;

läsnä ja poissa olleet ja missä ominaisuudessa kukin on ollut läsnä; sekä kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

2) asian käsittelytietoina:

asiaotsikko;

selostus asiasta;

päätösehdotus;

esteellisyys;

tehdyt ehdotukset ja onko niitä kannatettu;

äänestykset: äänestystapa, äänestysjärjestys, äänestysesitys sekä äänestyksen tulos;

vaalit: vaalitapa ja vaalin tulos;

päätöksen toteaminen; sekä

eriävä mielipide.

3) laillisuustietoina:

valitusosoitus;

puheenjohtajan allekirjoitus;

pöytäkirjanpitäjän varmennus;
merkintä pöytäkirjan tarkastuksesta; sekä
merkintä nähtävänäpidosta, mikäli pöytäkirja on
ollut yleisesti nähtävänä.

Pöytäkirjaan liitettävässä valitusosoituksessa on
mainittava valitusviranomainen, valitusaika ja mitä
valituskirjaan on liitettävä.

Perustelut: Toimielimen pöytäkirja kirjoitetaan puheenjohtajan johdolla. Jos pöytäkirjan sisällöstä syntyy erimielisyyttä puheenjohtajan ja pöytäkirjanpitäjän välillä, puheenjohtaja määrää pöytäkirjan sisällön. Pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Yleensä kaksi toimielimen jäsentä valitaan pöytäkirjan tarkastajiksi. Jos tarkastajat eivät hyväksy pöytäkirjaa, se tarkastetaan toimielimen seuraavassa kokouksessa.

61 §. Eriävä mielipide
Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastaehdotuksen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa päätöksestä eriävä mielipide. Ilmoitus on tehtävä heti, kun päätös on tehty. Ennen pöytäkirjan tarkastamista esitetyt kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan.

Päätöstä vastaan äänestänyt tai eriävän mielipiteen ilmoittanut ei ole vastuussa päätöksestä. Esittelijä on vastuussa hänen esittelystään tehdystä päätöksestä, jollei hän ole ilmoittanut eriävää mielipidettä.

62 §. Pöytäkirja
Toimielimen kokouksesta pidetään pöytäkirja.

Luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksistä pidetään pöytäkirjaa, jollei se päätöksen luonteen johdosta ole tarpeetonta.

63 §. Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä
Valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakunnan pöytäkirja siihen liitettyine oikeusvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten kuin siitä on ennakolta ilmoitettu. Muun viranomaisen pöytäkirja pidetään vastaavasti yleisesti nähtävänä, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.